

Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie

2025-2028

Datum	19 maart 2025
Titel	Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie

Datum 19 maart 2025
Titel Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Narratief ruimtelijke adaptatie en klimaatadaptatie	5
2.1	Ambitie	9
2.2	Ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025-2028	10
3	Ruimtelijke- en klimaatadaptatie in de lijn	14
3.1	Samenhang andere beleidsterreinen	14
3.2	Coördinatie en organisatie	14
4	Begroting	16
4.1	Eerdere besluitvorming	16
4.2	Begroting	16
4.3	3.3 Formatie	18
5	Uitvoeringsplan 2025-2028	19

1

Inleiding

2024 is een overgangsjaar voor ruimtelijke- en klimaatadaptatie. Ruimtelijke- en klimaatadaptatie zijn overgenomen door de lijnorganisatie en dat betekent dat ruimtelijke- en klimaatadaptatie wordt meegenomen in beleid en uitvoering door de gemeentelijke organisatie. In 2024 heeft de rekenkamer ook onderzoek gedaan naar het beleid op het gebied van klimaatadaptatie en een rapport “Op weg naar een klimaatbestendig Zwolle” openbaar gemaakt. De aanbevelingen zijn zoveel mogelijk in dit uitvoeringsplanplan meegenomen.

Vanuit verschillende afdelingen en vanuit verschillende middelen worden er maatregelen genomen die bijdragen aan ruimtelijke- en klimaatadaptatie. We houden dit bij in een gezamenlijk uitvoeringsplanplan 2025-2028.

In de begroting 2025 zijn middelen opgenomen voor ruimtelijke- en klimaatadaptatie (doel 6.4.4). Daarmee wordt onder andere structurele capaciteit bekostigd. Een regisseur ruimtelijke- en klimaatadviseur en een adviseur worden aan de formatie toegevoegd. Daarnaast worden er vanuit andere beleidsdoelen ruimtelijke- en klimaatadaptieve maatregelen genomen (zie ook paragraaf 4.2)

In dit uitvoeringsplanplan is in hoofdstuk 2 het narratief dat eerder dit jaar werd opgesteld met de beide bestuurders opgenomen en dat de portefeuilles van beide wethouders verbindt en versterkt rond dit thema.

Hoofdstuk 3 gaat over de organisatie, wie er betrokken zijn bij dit thema intern en welke samenhang er bestaat tussen de afdelingen als het gaat om ruimtelijke- en klimaatadaptatie.

Hoofdstuk 4 gaat in op de financiën en formatie.

Hoofdstuk 5 beschrijft het overzicht van activiteiten in de periode 2025-2028. Het is een dynamisch uitvoeringsplan dat steeds wordt bijgewerkt en aangepast door de regisseur. Dit is het startpunt van de activiteiten door de organisatie heen.

2 Narratief ruimtelijke adaptatie en klimaatadaptatie

Aanleiding

We zien dat weersextremen vaker voorkomen en extremer worden. In 2024 hebben we gekeken wat we al goed doen en waar we meer impact kunnen maken. We willen in onze groeiambities liever geen besluiten nemen waar we spijt van krijgen. Uit onderzoek (PBL, Wereldbank, EU) blijkt dat we impact hebben door:

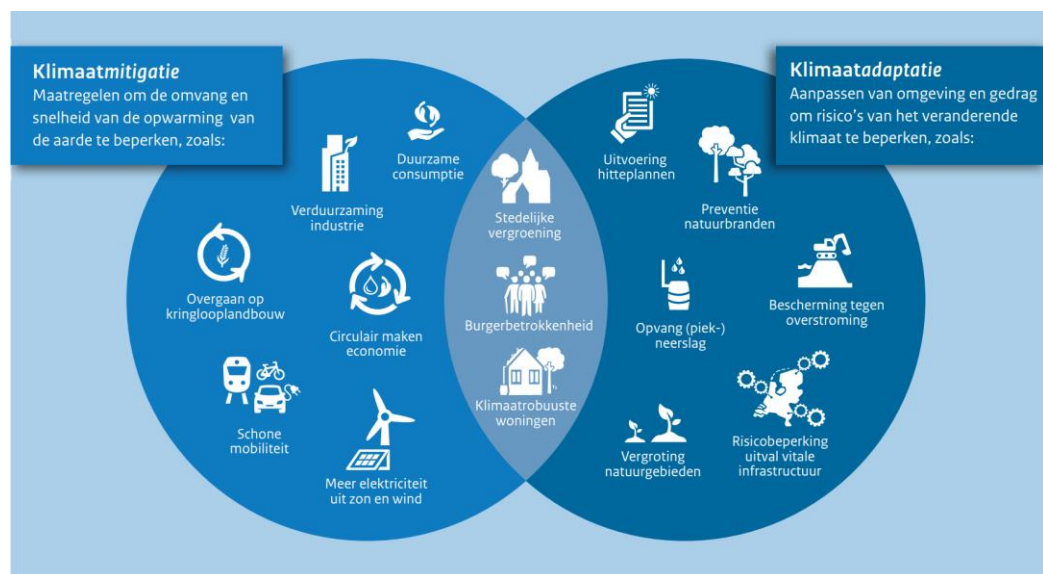
- Op verschillende schaalniveaus (van nationaal tot perceel) actie te ondernemen
- Integraler te werken door in samenhang met transitie in energie, mobiliteit, wonen en circulair ruimtelijke – en klimaatadaptatie actie te ondernemen (een mix van beleid/uitvoeringsmaatregelen)
- Focus aan te brengen door ons te beperken tot waar we invloed op hebben als gemeente en te onderzoeken wat het meest belangrijk is (voorbeeld: IJsselmeer)

Voorjaar 2024 is in twee sessies met wethouder Spaans en Rots gesproken over de verbinding tussen ruimtelijke- en klimaatadaptatie.

We hebben een uitvoeringsplan met begroting voor 2025-2028 uitgewerkt.

Klimaatbeleid

Klimaatbeleid bestaat uit zowel mitigatie als adaptatie. Het plaatje hieronder uit het Nationaal uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie (11/2023) laat de samenhang tussen maatregelen zien en ook wat de gemeente Zwolle zelf hieraan al doet. De mobiliteitstransitie, circulaire economie, energietransitie als mitigerende maatregelen, stedelijk groen, participatie en klimaat robuuste woningbouw op het snijvlak van mitigatie en adaptatie en hitteplan, de stad vergroenen, groen/blauwe structuren versterken. Waterberging en water robuust maken van de stad tegen overstromingen zijn klimaatadaptieve maatregelen.

Doel

Klimaatverandering beperken is een van de grootste opgaven om onze aarde leefbaar en bewoonbaar te houden. Klimaatverandering heeft inmiddels geleid tot wijdverbreide en deels onomkeerbare gevolgen voor mens en natuur. De kwetsbaarheid van mensen is verbonden met die van ecosystemen. Ook in Nederland en Zwolle zien we de gevolgen: De weersextremen worden steeds extremer. Het waterpeil is de ene keer te hoog en de andere keer te laag. We zien steeds vaker hittegolven en droogte, drinkwater wordt schaarser en de biodiversiteit staat onder druk (kamerstuk 31793 nr 233, KNMI-klimaatscenario's 2021 en 2023, IPCC-rapport AR6, 2023).

Bij dit veranderend klimaat is het verstandig om Zwolle toekomstbestendiger te maken. De bebouwde omgeving Zwolle heeft invloed op het hitte-effect tijdens een extreem warme zomerdag. Als een woonwijk regelmatig getroffen wordt door wateroverlast, is dat vaak niet alleen te wijten aan veel regen in korte tijd, maar ook aan de inrichting van deze woonwijk. Bij een veranderend klimaat is het verstandig om zowel toekomstbestendig in te richten en te bouwen (ruimtelijke ordening en groenblauwe structuren) als ook de bestaande stad en openbare ruimte zo goed mogelijk aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering (klimaatadaptatie + beheer openbare ruimte). De implementatie van klimaatbeleid behoeft versnelling en de relatie met andere opgaven en beleidsterreinen. Voor nu, straks en later, zodat we een gezondere planeet doorgeven aan volgende generaties.

Dat vraagt om veranderingen op systeemniveau en raakt de manier waarop we leven, werken, reizen, produceren en eten. We werken al hard om die snelle verandering van ons klimaat af te remmen, de energietransitie, de mobiliteitstransitie, overgang naar een circulaire economie en milieutoezicht vallen hier bijvoorbeeld onder. We willen als overheid graag zelf sneller en effectiever beleid uitvoeren en het goede voorbeeld geven aan inwoners, instellingen en bedrijven en ook hun initiatieven faciliteren en de ruimte geven. Dat is nodig omdat de weersextremen extremer worden én we zien ook kansen voor Zwolle om samen met onze inwoners, instellingen en bedrijven nieuwe verdienmodellen en innovaties te ontwikkelen voor onze stad en regio die onderscheidend zijn en zo bijdragen aan ons doel een klimaatbestendige groeiregio te zijn. Als wij sneller nieuwe manieren hebben gevonden klimaatbestendig te leven, wonen, werken, reizen en produceren, maakt dit ons alleen maar aantrekkelijker als vestigingsplaats voor inwoners en bedrijven.

Urgentie

Het klimaat verandert en de gevolgen daarvan voelen we steeds meer (KNMI 2023). We krijgen steeds vaker te maken met klimaatextremen, die Zwolle door de ligging in een delta nog meer voelt bijvoorbeeld door hoogwater. -Het Rijk constateert dit ook en bereidt vanuit Nationaal uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie, Klimaatadaptatie Gebouwde Omgeving, de Water en Bodembrief en vanuit water gerelateerde programma's als het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie en Integraal Riviermanagement aanvullende wet- en regelgeving voor o.a. gemeenten voor om de vrijblijvendheid in bijv. woningbouw tegen te gaan en te ondersteunen met aanvullende financiering. In het regeerakkoord van het nieuwe kabinet zijn de plannen grotendeels

overeind gebleven maar wachten we de uitwerking nog af. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied komt er niet heeft het Rijk besloten. Juist op het gebied van ruimtelijke- en klimaatadaptatie is de regio met alle partners, zoals waterschappen en de provincie belangrijk om goed mee samen te werken om voortgang te behouden.

We bouwen sterkere dijken vanwege de stijgende zeespiegel en komen in de hetere zomers vaker grond- beregening- en drinkwater tekort. We passen gebouwen en de openbare ruimte aan om ze koeler te krijgen in de zomer. We vergroenen de omgeving, zowel tegen de hitte en om water sneller af te voeren of juist langer vast te houden om de sponswerking van de bodem te verbeteren en ook omdat de biodiversiteit al jarenlang afneemt. Dit bedreigt het leven van mensen, dieren en de natuur en het richt schade aan, met grote gevolgen voor onze omgeving, leven en toekomstige generaties. De ambitie om als stad en regio te groeien in een tijd waarin we onze manier van leven moeten aanpassen om klimaatverandering tegen te gaan is lastig. We willen in de bestaande stad en de gebiedsontwikkelingen ook de juiste keuzes maken voor de toekomst. We wentelen niet af op toekomstige generaties en proberen daar zo goed mogelijk rekening mee te houden.

Argumenten

De risico's op overlast door klimaatverandering voor (regio) Zwolle nemen toe
Het KNMI (klimaatscenario's 2023) geeft aan dat de risico's toenemen omdat het klimaat sneller verandert én vaker extremen kent. Zwolle is door haar ligging in de delta extra kwetsbaar. Denk aan aanpassing waterpeil IJsselmeer en de directe relatie met het waterpeil in de Zwolse grachten. Binnendijs ruimte voor de rivier beïnvloedt nieuwe gebiedsontwikkelingen, ook buitendijs komen er nieuwe regels.

Meerlaagse veiligheid niet op orde

De Zwolse binnenstad ligt buitendijs. Een Isala ziekenhuis heeft een belangrijke regionale functie. Het hoogwater van eind 2023 liet de kwetsbaarheid zien. Er zijn extra maatregelen en investeringen nodig om de stad goed te beschermen en te blijven functioneren in geval van beperkte overstromingen, in samenwerking met de regio.

Nieuwe eisen en wet- en regelgeving van Rijk en partners kan Zwolse woningbouw vertragen

Het Rijk kondigt nieuwe wet- en regelgeving aan die van toepassing worden op gebiedsontwikkelingen en de woningbouw. Ook zijn er aanvullende eisen van bijvoorbeeld het Waterschap dat in een recent position paper stelt niet zonder meer aan nieuwe ontwikkelplannen mee te werken. Als we als Zwolle geen goed verhaal hebben vanuit water&bodem dan is het risico dat dit tot vertraging van woningbouw leidt in Zwolle. In de gebiedsontwikkelingen is het belangrijk klimaatadaptieve maatregelen te nemen in ontwerp en inrichting en ook in de bouw van klimaat robuuste woningen. Ook de bestaande stad moet water- en klimaat robuust worden ingericht. Dat vraagt behoorlijke investeringen.

Minder inzet op ruimtelijke- en klimaatadaptatie vermindert de kans op aanvullende middelen vanuit Europa, Rijk en Provincie

Andere overheden zetten via subsidies en programma's extra middelen in om sneller klimaatadaptief te worden en ook ruimtelijk de nodige aanpassingen te doen. Vanuit Zwolle is daarvoor capaciteit en cofinanciering nodig. Als we nu minder in gaan zetten op dit thema, kunnen we deze middelen niet aanvragen en benutten om met externe middelen onze stad sneller klimaat adaptief te maken. We missen meekoppelkansen.

Overall coördinatie versterkt de transities

Klimaatbeleid omvat veel maatregelen die Zwolle met aparte inzet vanuit afdelingen en maatregelen aanpakt. Zowel intern kan coördinatie dit verbeteren en versterken als ook extern in de ketens van partners rond ruimtelijke- en klimaatadaptatie. Het kan een efficiënte inzet van middelen en capaciteit bevorderen.

Een goede mix van inzet op de transities op het gebied van energie, klimaat, meerlaagse veiligheid en mobiliteit helpt de woningbouw in de gebiedsontwikkelingen en aanpassingen in de bestaande stad te realiseren. Het zijn randvoorwaarden voor deze ontwikkelingen.

Rol overheid

Systemen veranderen niet zomaar. Ze veranderen alleen als er op meerdere schaalniveaus voldoende wijzigt om uiteindelijk het hele systeem te veranderen. Klimaatverandering speelt op macroniveau. We hebben veranderingen nodig op microniveau waar nieuwe manieren van denken, innovaties en experimenten worden bedacht. Veel kleine veranderingen dragen bij aan een transitie van het systeem. Op mesoniveau hebben we veranderingen nodig in gewoonten, beleid en regels. Als gemeente hebben we vooral invloed op het meso- en microniveau.

Een systeem verandert ook alleen als we met vele actoren samenwerken. Dan gaat het om actoren op het schaalniveau van de regio, provincie, nationaal en internationaal en ook om actoren in onze stad en regio, zoals inwoners, instellingen en bedrijven.

We focussen daarom op waar we invloed op hebben. Als gemeente ontwerpen we uitbreidingen/wijzigingen van onze stad, zijn we verantwoordelijk voor verordeningen en vergunningen, stimuleren we met capaciteit of subsidies en beïnvloeden onze omgeving, o.a. door het goede voorbeeld te geven. Op die gebieden kunnen we impact hebben als het om ruimtelijke en klimaatadaptatie gaat en CO2 voetafdruk verlagen.

Klimaatverandering vraagt ook om een integrale aanpak vanuit onze organisatie. We zien resultaten als we maatregelen in samenhang bekijken. Ze overstijgen beleidsterreinen of portefeuilles en raken ze allemaal. CO2-reductie bereiken we alleen als we in mobiliteit, energie, klimaat, biodiversiteit, groen en water en economie tot transities komen. Maatregelen kunnen elkaar juist in samenhang versterken en ook tegenhouden. We zoeken die samenhang meer op dan voorheen in onze organisatie en bestuur omdat dit veranderingen in onze stad en regio kan versnellen.

Insteek

Dit doen we door in de bestaande omgeving de omgeving aan te passen waar dit (nu al) mogelijk is. We gebruiken logische momenten om de stad klimaatbestendig te maken. Bijvoorbeeld als we iets nieuws bouwen (integrale ontwerpmethode), iets verbouwen of opknappen of als we een gebied anders inrichten (aanvulling Omgevingsvisie). Klimaatbestendig bouwen, inrichten en vervangen is dan het uitgangspunt. Bij beslissingen over nieuwe infra- en landelijk gebiedsprojecten wordt de rol van klimaatadaptatie en een gezonde functieverdeling zichtbaarder door het principe water-bodem sturend. We hanteren het principe van hemelwater opvangen daar waar het valt (spons). Water vasthouden is effectief als we dit zowel in het groot (van sponsstrategie) tot in het klein (tot regenton) stimuleren.

Een vitale bodem is belangrijk. Een vitale bodem werkt als spons, kan meer water vasthouden en levert een sterkere basis voor groen en gewas. Een bodem bindt ook koolstof en vermindert daarmee het CO₂ gehalte in de atmosfeer. In de stad gaat bodem ook over drukte en schaarste. Veel functies zoals riool, elektriciteit en andere kabels en leidingen maar ook boomwortels en funderingen vragen om plek in de schaarse ondergrond. Dit terwijl ook hier de kwaliteit van de ondergrond gezond dient te blijven. Dit gaat dan niet alleen over het schaarste vraagstuk maar ook over het terugdringen van ongewenste stoffen.

We stimuleren innovaties en initiatieven van inwoners, instellingen en bedrijven en dagen onszelf uit deze in onze stad de ruimte te geven en te experimenteren. We werken top-down en ook bottom up omdat dit transitie het best bevordert.

Klimaatverandering én klimaatbeleid hebben grote gevolgen. Hoewel klimaat beleid soms ingrijpend kan zijn, zijn de gevolgen van nietsdoen groter. Dat betekent dat ook Nederland in beweging moet blijven. De omvang van de opgave vraagt om grote zorgvuldigheid in de vormgeving van beleid. Het is belangrijk om de samenleving in zijn volle breedte te betrekken, zodat iedereen zich er onderdeel van voelt en een bijdrage kan leveren.

Van de overheid vraagt het grote aandacht voor een rechtvaardige transitie in brede zin, met een evenwichtige verdeling van de opgave, met een brede procedurele betrokkenheid en met oog voor herstel van onrecht. Rechtvaardig klimaatbeleid betekent ook: extra moeite doen om inwoners (voorkomen van klimaatarmoede) en ondernemers te betrekken die tot nu toe beperkt zijn aangehaakt.

Alle betrokkenen, nu en in de toekomst, moeten betekenisvol kunnen meepraten of meebeslissen over zaken die hun leefomgeving, werk, thuis of levensstijl beïnvloeden. Als de overheid dit zorgvuldig doet, komt een klimaatneutraal en klimaatbestendig Nederland met een toekomstbestendige economie in zicht.

2.1

Ambitie

Zwolle heeft als NOVEX-regio al de ambitie van een klimaatbestendige groeiregio vastgelegd. Klimaatadaptatie speelt, zeker gezien de ligging in een delta van IJssel en Vecht, een belangrijke rol in de uitdagingen van verstedelijking, klimaatverandering en mobiliteit het hoofd te bieden. Bij de bouw van woningen, aanpassingen in de

infrastructuur en openbare ruimte moet steeds rekening worden gehouden met hittestress, wateroverlast en overstromingen en ook droogte. Er zijn ruimtelijke aanpassingen (ruimtelijke adaptatie) en klimaatadaptatieve maatregelen nodig om de NOVEX-ambities mogelijk te maken.

Hiervoor wordt in NOVEX verband samengewerkt met andere gemeenten, provincie Overijssel, ministeries, Rijkswaterstaat, waterschappen en private partijen. Om deze ambitie te realiseren wordt de stedelijke regie versterkt. Dat betreft de gebiedsontwikkelingen in Zwolle. De bestaande stad moet echter ook zoveel mogelijk klimaatadaptatief worden ingericht. Die uitdaging ligt in de lijn waar ruimtelijke- en klimaatadaptatie met ingang van 2024 naar is overgegaan (hst 2).

Zwolle wil zich positioneren als een *demodelta* voor klimaatadaptatieve groei, een model waarin de stad kan groeien in een gezonde leefomgeving voor inwoners met mogelijkheden voor het bedrijfsleven te innoveren en excelleren. Op een manier waarbij niet wordt afgewenteld op de toekomst. In tegendeel, waarbij ruimtelijke investeringen als kans worden gezien om nu en in de toekomst te bouwen aan de stad van de toekomst in de Delta. Dat gebeurt in de NOVEX-samenwerking maar het is ook verstandig in Zwols verband te kijken hoe overheid, inwoners en bedrijfsleven kunnen bijdragen aan klimaatadaptatieve groei.

Een idee kan zijn een *denktank* op te zetten voor de stad Zwolle waaraan belangrijke partners deelnemen die samen adviezen geven over klimaatadaptatieve groei in de stad. Het gaat dan om ruimtelijke, sociale, economische en fysieke aspecten en ook om de interactie met inwoners en bedrijven. Welke randvoorwaarden zijn nodig en hoe zouden die er uit moeten zien? In het rekenkamerrapport “Op weg naar een klimaatbestendig Zwolle” wordt ook geadviseerd meer naar de randvoorwaarden te kijken en de samenleving te betrekken.

Een denktank draagt daaraan bij en zet in op duurzame relaties met strategische partners in de stad. De stad moet adaptief reageren op klimaatverandering, waar op korte termijn een nieuw Peilbesluit IJsselmeer invloed heeft op de binnenstad van Zwolle die buitendijks ligt, terwijl op lange termijn als smeltwater in de rivieren vervangen wordt door regenwater invloed heeft op de rivieren. De stad moet beschermd zijn tegen hitte en droogte en met wateroverlast en overstromingen om kunnen gaan. Iedereen moet leren omgaan met de onzekerheden die dit met zich meebrengt en risico's voor woning of bedrijf met elkaar maar ook zelf beheersbaar maken.

2.2 Ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025-2028

Voortbouwend op de Zwolse Adaptatie Strategie en de resultaten van afgelopen jaren werken we gestaag door aan de verbetering van de toekomstbestendigheid van de stad en de regio. Dat doen we in Zwolle met concrete maatregelen, waarbij we zoveel mogelijk aansluiten bij de dingen die toch al gaan gebeuren vanuit beheer en ontwikkeling. We versterken onze uitvoeringskracht. Extern schakelen we op verschillende tafels; zowel op rijks, regionaal, provinciaal en gemeentelijk niveau. De Zwolse waterveiligheid is immers afhankelijk van een ingewikkeld watersysteem met verschillend belegde verantwoordelijkheden, zowel landelijk (IJsselmeerpeil, IJssel) als regionaal (Vecht, Sallandse weteringen). De hoger en lageregelegen gebieden in onze regio zijn onderling afhankelijk van elkaar en kunnen elkaar helpen in het beheersen en

vasthouden van het water en het beperken van de impact van klimaatverandering op mens en dier (biodiversiteit, bodemkwaliteit, drinkwater). Bovendien vraagt ruimtelijke- en klimaatadaptatie om innovatie, delen van kennis en creativiteit, dit doen we zelfs op Europees niveau. We moeten anders kijken, in mogelijkheden en kansen denken. We zijn als regio Zwolle, Nederland in het klein. In onze stad is water en bodem sturend. Het gaat om alle facetten van klimaatverandering, dus naast te nat, ook te droog en te warm.

Climate Campus en Team Klimaat Actief kenmerken zich door een aanpak waarbij “van buiten naar binnen” wordt gewerkt en disciplines in fysiek en sociaal domein worden verbonden. Maatschappelijke innovatie staat centraal: sociale en technologische innovatie door samenwerking van 5O's (Onderop, Onderwijs, Onderzoek, Ondernemers, Overheid). Maatschappelijke innovatie vraagt om andere rollen, sturing en monitoring van de overheid. Zowel via Climate Campus als via Team Klimaat Actief onderzoeken we al doende die nieuwe rollen en samenwerkingen.

Team Klimaat actief sluit aan bij de energie en behoefte in de stad en stimuleert inwoners en ondernemers om nog een stap verder te gaan. We geven uitvoering aan onze community building strategie (nog op te leveren binnen LIFE IP) en dragen bij aan maatschappelijke innovatie.

De werkzaamheden van Team Klimaat Actief richten zich op:

- Vraagbaak / aanspreekpunt voor bewoners en ondernemers, bijvoorbeeld voor het vinden van de juiste ingangen/subsidies en praktische ideeën
- Bewustwording en handelingsperspectief voor inwoners en ondernemers, bijvoorbeeld de inspiratietuin, maar ook citizen science projecten als pientere tuinen
- Aanjagen, faciliteren en verrijken van initiatieven van inwoners en ondernemers, bijvoorbeeld vergroenen en klimaatadaptief maken van bedrijventerreinen (postzegelstrategie), groencoaches, hitesafari's, etc
- Input en ondersteuning van gemeentelijke pilots in wijken, zoals in het interregproject DISCO, pilots Dieze en Sallandweide
- Ondersteuning van lokale netwerkversterking, bijvoorbeeld platform duurzaam Zwolle, klimaatburgemeesters, tuinbranche en hoveniers
- Input voor andere beleidsvelden, zoals groen, prestatieafspraken woningbouwcorporaties

Datum
Titel

19 maart 2025
Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie

We zetten in de periode 2025-2028 in op 5 lijnen.

1 Weersextremen

We nemen maatregelen om in de bestaande stad en in de gebiedsontwikkelingen in te spelen op weersextremen. Het gaat dan om het fysiek aanpakken van kwetsbare plekken in de stad door vergroening, watertaps of het aanpassen van beplanting in de bestaande stad, zodat ze beter bestand zijn tegen weersextremen. We werken ook aan maatregelen om met hitte om te gaan. Team Klimaat Actief zet nog steeds in op nieuwe initiatieven met inwoners en ook meer met ondernemers. Platform Duurzaam Zwolle speelt daarbij ook een rol. Daar waar mogelijk sluiten we aan op initiatieven vanuit het groen- en recreatiebeleid of verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. In 2025 werken we aan de aanvraag - samen met programma Ondergrond - voor het Europese Interreg project RAINBOW dat zich richt op het vraagstuk zoetwaterbeschikbaarheid en de rol van de ondergrond daarbij. Voor het Zwolse project willen we een watercirculaire wijk ontwerpen voor Dieze / Zwolle Noord.

2 Meerlaagse veiligheid/calamiteiten

Er wordt geïnvesteerd in meerlaagse veiligheid. We zetten de regionale sponsstrategie (NOVEX) voort. We ontwikkelen samen met het waterschap een visie en programma voor het regionale systeem. Het hoogwater van december 2023 is ook aanleiding om tot een draaiboek te komen voor hoogwater en/of overstromingen, inclusief bewustwording en handelingsperspectief voor bewoners. Dit draaiboek neemt de ervaringen uit de evaluatie van het hoogwater (Q3/24) mee. Verder zetten we in op investeringen in meerlaagse veiligheid waarbij we kijken naar slimme combinaties van functies.

3 Beleid & uitvoering op orde: Klimaatvisie/inspiratieboek//Water en bodem sturend borgen

We borgen de principes van de quickscan water/klimaat vanuit de verstedelijkingstrategie (NOVEX), water en bodem sturend en de bouwsteen groenblauw in de aanvulling op de omgevingsvisie (2025). We stellen een klimaatvisie op en leggen die waar nodig vast in het omgevingsplan. We werken water & bodem sturend uit in een inspiratieboek gebouwde omgeving. Hiermee bieden we een denkrichting en inspiratie/voorbeelden om de ontwikkelopgave van Zwolle klimaatbestendig en waterrobuust vorm te geven. We maken op basis van dit inspiratieboek een scan van de lopende projecten, beheeropgaven en gebiedsontwikkelingen en doen aanbevelingen.

4 Klimaat adaptieve en water robuuste stad & gebiedsontwikkelingen

We adviseren in projecten/gebiedsontwikkelingen over kansen en dilemma's, zodat projecten water & bodem sturend, ruimtelijke- en klimaatadaptatie integreren en bijdragen aan een klimaat adaptieve groeiregio Zwolle, waarin het in de toekomst ook

prettig wonen en werken is. We organiseren en doen mee aan ateliers, stimuleren ontwerpend onderzoek waarbij we de ruimtelijke investeringskracht van de komende decennia benutten om voor de lange termijn klimaatbestendigheid te realiseren.

5 Samenwerking met ondernemers, overheden, onderwijs en inwoners, coördinatie en lobby

We werken aan bewustwording bij inwoners over klimaatadaptatie in hun leefomgeving door externe communicatie. Het is belangrijk integraal overzicht te houden en alle activiteiten in de 5 lijnen te coördineren, zowel intern binnen de beleidsketen en ontwikkelingen alsook in samenwerking met het externe netwerk. We stellen daarom een coördinator en een adviseur aan in aanvulling op de formatie.

Rijk en provincie nemen de komende jaren meer regie op de verdeling van beschikbare ruimte in Nederland en ook omgeving Zwolle. Het waterschap geeft daarnaast aan meer sturend te willen zijn naar ruimtelijke ontwikkelingen vanuit water & bodem sturend. Voor Zwolle gaan we uit van meervoudig ruimtegebruik, innovatie en waterveiligheid in samenspel met inrichting. Dit is van groot belang voor Zwolle gelet op onze kwetsbare positie in de delta. Wij zetten ambtelijk en bestuurlijk in op regionale samenwerking in de regio en RIVUS en beïnvloeding van rijks- en provinciale beslissingen vanuit de belangen van Zwolle.

Het Climate Campus netwerk heeft een ontwikkeling doorgemaakt. De netwerksamenwerking richt zich nu op de Wijk van Morgen. De wijk staat voor de leefomgeving en leefwereld van inwoners en ondernemers. Daar komen de verschillende transitie en opgaven samen. Samenwerking van 5 O's leidt daar enerzijds tot concrete, meer integrale oplossingen en kansen en anderzijds worden daar knelpunten duidelijk zichtbaar. Knelpunten waar we als overheden (met anderen) een antwoord op moeten dichten.

We werken samen in studies naar innovatieve. We voeren een aantal projecten uit, waarvan het Europese project DISCO inmiddels is gehonoreerd. Zwolle is leadpartner van dit INTERREG-project.

3 Ruimtelijke- en klimaatadaptatie in de lijn

Ruimtelijke- en klimaatadaptatie wordt sinds 1 januari 2024 door de lijnorganisatie opgepakt. Ruimtelijke- en klimaatadaptatie worden geacht aspecten te zijn waar in de bestaande stad bij het beheer of aanpassingen, in de interactie met inwoners, samenwerking met partners in de stad en regio, gebiedsontwikkelingen rekening mee wordt gehouden.

Het rekenkamerrapport “Op weg naar een klimaatbestendig Zwolle” trekt een aantal conclusies en doet aanbevelingen die relevant zijn voor hoe vanaf 2025 wordt verdergegaan met het onderwerp ruimtelijke- en klimaatadaptatie.

Allereerst constateert de rekenkamer om meer meetbare doelen, ook op korte- en middellange termijn, te concretiseren. Aangezien er een traject loopt voor het fysieke domein (doelenboom) waarin beleidsdoelen worden vastgelegd en meetbare beleidsindicatoren worden opgesteld, zal dit ook voor ruimtelijke- en klimaatadaptatie gebeuren. De uitkomsten van dit traject wachten we af.

Met de begroting 2025 wordt ingezet op een uitbreiding van de structurele capaciteit met 2 fte. Op basis van 2024 zien we dat er genoeg activiteiten zijn vanuit de verschillende afdelingen die raakvlakken hebben met ruimtelijke- en klimaatadaptatie, maar het ontbreekt aan overzicht. Hierdoor komen kansen op meerwaarde en versnelling beperkt uit de verf. Daarvoor wordt in 2025 een coördinerend beleidsadviseur aangesteld en om de projecten en activiteiten rond ruimtelijke- en klimaatadaptatie te ondersteunen komt er ook een adviseur bij.

3.1 Samenhang andere beleidsterreinen

Ruimtelijke- en klimaatadaptatie hangt met andere domeinen en beleidsvelden samen.

Als eerste lijn is er een samenhang tussen het *strategische* niveau (college, directie, concernstaf, strategisch beleidsadviseurs van Ruimte en Economie, Leefomgeving en Mobiliteit, Maatschappelijke Ontwikkeling,), het *tactische* niveau (Project, programma en procesmanagement, Veiligheid, Stadsingenieurs) en het *operationele* niveau (Stadsbeheer, vitale wijken en uitvoering projecten).

Een tweede lijn is de *inhoudelijke* samenhang. De aanvulling op de Omgevingsvisie zorgt voor een betere strategische verankering van ruimtelijke- en klimaatadaptatie. Ook in NOVEX verband wordt gewerkt aan een klimaatadaptieve groeiregio met het principe Nieuw helpt Bestaand. Het lokale hitte- en koelteplan verbindt het sociaal domein, veiligheid met het fysieke domein. Het uitvoeringsplan groen draagt ook bij aan klimaatadaptatie. Beheer onderhoudt de stad zoveel mogelijk met klimaatadaptieve maatregelen zoals het uitvoeringsplan groen ook kan bijdragen aan klimaatadaptatie. Een derde lijn is de samenhang in *bijbehorende middelen* op de begroting. De belangrijkste middelen waaruit ook activiteiten worden bekostigd voor ruimtelijke- en klimaatadaptatie zijn. Zie paragraaf 4.2.

3.2 Coördinatie en organisatie

Vanaf 2025 pakt een beleidsadviseur de coördinatie rond ruimtelijke- en klimaatadaptatie op. Dat betekent vooral de onderlinge afstemming intern en extern, de

Datum	19 maart 2025
Titel	Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie

voortgang op de vast te leggen beleidsindicatoren bijhouden en de lijnen met de bestuurders onderhouden (strategische overleggen). Nadat de begroting is vastgesteld in november 2024 kan de werving starten.

De interne samenwerking betreft vooral de volgende afdelingen in de lijnorganisatie.

Per onderwerp wordt uitsluitend één contactpersoon genoemd.

In bijv. een tweemaandelijks overleg kan de voortgang van het uitvoeringsplan worden besproken en op de afgesproken beleidsindicatoren.

Ruimte en economie

Water en ruimtelijke adaptatie: Andreas van Rooijen, beleidsadviseur, ZWRE

Water, Public affairs/VNG: Sjoerd van Til, beleidsadviseur, ZWRE

NOVEX/regiodeal: Arjan Kisjes, beleidsadviseur, ZWRE

Omgevingsvisie: Arjen Vedder, beleidsadviseur, ZWRE

Klimaatadaptatie: Renate Postma, beleidsadviseur, ZWRE

Team Klimaat Actief: Adriaan Mosterman, ZWRE

Andere afdelingen

Stadsingenieurs: Lennart Berends, (externe) adviseur, ZWSIAD

Sociaal domein/gezonde leefomgeving: Tom Duteweert, beleidsadviseur, ZWMO1

Duurzaam wonen: Lisette van Beusekom, procesmanager duurzaam wonen, ZWPPR

Veiligheid, evaluatie hoogwater: Miebet Bour, procesmanager, ZWPPR

Beheer/RIVUS: Mark Heideveld, beheermanager, ZWSBSB

Beheer: Wouter de Jong, beheermanager, ZWSBSB

Groen: Annemieke Feijen, beleidsadviseur, ZWRER

Financiën klimaatadaptatie (6.4.4): Jantina Dummer-Oosterkamp, adviseur, ZWFIA

Harry van Bommel, bestuursadviseur wethouder Spaans, ZWCS

Anouk Mannessen, bestuursadviseur wethouder Rots, ZWCS

4 Begroting

In de begroting 2025 is €800.000 opgenomen voor ruimtelijke- en klimaatadaptatie. Hiermee wordt o.a. structurele capaciteit geregeld op dit thema. Dit sluit ook aan op de aanbevelingen van de rekenkamer in het rapport “Op weg naar een klimaatbestendig Zwolle”.

4.1 Eerdere besluitvorming

In de begroting 2025 is ruimtelijke- en klimaatadaptatie opgenomen (doel 6.4.4) onder de middelen vanuit de perspectiefnota 2024.¹

4.2 Begroting

Begroting Ruimtelijke- en klimaatadaptatie 2025				
Structurele lasten	2025	2026	2027	2028
Formatie/capaciteit	410.663	410.663	410.663	410.663
Kosten derden	50.000	50.000	50.000	50.000
Werkbudget	39.337	39.337	39.337	39.337
Subtotaal structureel	500.000	500.000	500.000	500.000
Incidentele lasten				
Formatie/capaciteit	168.784	168.784	168.784	168.784
Kosten derden	131.216	131.216	131.216	131.216
Subtotaal incidenteel	300.000	300.000	300.000	300.000
Totaal ruimtelijke- en klimaatadaptatie	800.000	800.000	800.000	800.000

Naast deze middelen wordt er ook aan ruimtelijke- en klimaatadaptatie gewerkt vanuit andere beleidsdoelen in de begroting. De aansturing en besluitvorming voor de inzet van middelen ligt bij de verantwoordelijke afdeling.

In onderstaande tabel is voor de 5 lijnen van de ruimtelijke- en klimaatadaptatie (zie paragraaf 2.2) een overzicht gemaakt van de mogelijke financiële dekking van activiteiten vanuit beleidsdoelen. Het is aan budgethouders om daar waar nodig afspraken te maken.

¹ Zie onderstaande links:

Berap 1 2023, 10-07-2023: € 106.000 Tijdelijke adviescapaciteit water- bodemsturend en klimaatadaptatie (doel 6.4.4), [Document Zwolle - Beslisnota Berap 2023-1 - iBabs Publieksporaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

Begroting 2024, 10-11-2023, incidenteel bestedingsvoorstel Klimaatadaptatie € 500.000, link: [Incidentele bestedingsvoorstellen | Begroting 2024 \(begroting-2024.nl\)](#)

PPN 2025-2028, 15-07-2024, klimaatadaptatie € 800.000, € 500.000 structureel en € 300.000 incidenteel (p 18), [iBabs - Vergaderen met inhoud](#)

Datum

19 maart 2025

Titel

Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie

Weersextremen	Opmerkingen
7.3.2. GRP-middelen, klimaatadaptatie	In 2025: € 150.000 en in 2026: € 150.000 zijn nog middelen beschikbaar voor klimaatadaptatie bij Beheer. Daarna wordt een nieuwe afweging gemaakt in het nieuwe GRP, zie 2026 activiteitenoverzicht. Vanuit GRP wordt bijgedragen aan klimaatadaptatieve aanpassingen in de bestaande stad.
1.1.1/1.1.2 Sociaal domein: lokaal hitteplan (1.1.1 en 1.1.2)	Bescherming tegen hitte en droogte draagt bij aan vitale en gezonde inwoners. Team Klimaat Actief en organisaties in de stad kunnen bij activiteiten ook meer afstemmen en er klimaatacties aan koppelen. Ook kan gezamenlijk worden ingezet op zuinig drinkwatergebruik, meer groen in de tuinen en het beschermen tegen wateroverlast en overstromingen. Sociaal domein kijkt mee met Lokaal Hitteplan als het gaat om kwetsbare inwoners en zal ook bij de acties n.a.v. het lokale hitteplan betrokken zijn.
7.2.2. Fysieke veiligheid: calamiteiten, lokaal hitteplan, droogte, overstromingen, wateroverlast	Vanuit de evaluatie hoogwater 2023 worden verschillende acties ondernomen. Overstromingen vallen ook onder de calamiteiten waar in beleidsdoel 7.2.2 middelen beschikbaar voor zijn gesteld.
6.4.2. Uitvoeringsplan groen	Meer groen draagt bij aan het verminderen van de effecten van weersextremen.
Meerlaagse veiligheid	Opmerkingen
NOVEX	Vanuit NOVEX wordt aan de regionale sponsstrategie gewerkt.
7.2.2 Fysieke veiligheid: calamiteiten overstromingen	Zie onder weersextremen.
Regiodeal aanvraag	Mogelijke regionale financiering project meerlaagse veiligheid.
Beleid op orde	Opmerkingen
	Ureninzet, aanvulling omgevingsvisie, NOVEX, groenbeleid, nieuw GRP, regelgeving.
Klimaatadaptieve en water-robuste stad	Opmerkingen
SIA	Investerings in duurzaamheid (klimaat, energie, circulair) zijn integraal onderdeel van een project of gebiedsontwikkeling en worden bekostigd uit SIA. Kwaliteitsniveau is wel steeds een bestuurlijke afweging. SIA-gebiedsontwikkelingen zijn: Spoorzone,

Datum

19 maart 2025

Titel

Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie

	binnenstad/Stadshart, Zwartewaterallee/zone, Oosterenk, Weezenlanden-Noord, IJsselhallocatie, eventvoorziening Voorsterpoort.
Regiodeal	Er loopt een regiodeal aanvraag Stadshart/Regionale Sponsstrategie.
Samenwerking, coördinatie, kennisontwikkeling, belangenbehartiging	Opmerkingen
RIVUS	We betalen een vaste bijdrage aan de RIVUS-bijdrage. Er lopen ook klimaatadaptieve projecten die met een rijkssubsidie worden uitgevoerd in de RIVUS-regio. Voor Zwolle gaat het om 3 projecten: aanpak wateroverlast Westenholte-centrum, herinrichting straten Assendorp, herinrichting straten Wipstrik-Noord.
Regiodeal	Kennisuitwisseling en fysieke locatie in de Spoorzone Climate campus. Aanvraag regiodeal gedaan.
Concernstaf	Uren, vanuit public affairs.
INTERREG	DISCO project: proefproject toepassing digitale technologie leefstraten waar Europese subsidie voor is toegekend. Er loopt ook een aanvraag voor klimaatrobuust beheer van stedelijk bodem- en grondwaterbronnen. Dit project is nog niet toegekend.
6.4.3 Ondergrond	Cofinanciering voor RAINBOW project (nog niet toegekend)
8.1.3 Regio Zwolle	Uren public affairs, regiodeals.
5.1.1 Masterplan bedrijventerreinen	Masterplan bedrijventerreinen is ook gericht op klimaatadaptieve maatregelen. Ook gaat team Klimaat Actief meer samenwerken met ondernemers.

4.3

3.3 Formatie

Formatie ruimtelijke- en klimaatadaptatie				
Algemeen structureel	2025	2026	2027	2028
Coördinator en adviseur	2	2	2	2
Brede Klimaatadaptatie				
Structureel	1,14	1,14	1,14	1,14
Incidenteel	2,99	2,99	2,99	2,99
Ruimtelijke adaptatie				
Structureel	1,79	1,79	1,79	1,79
Niet ingevuld	0,22	0,22	0,22	0,22
Incidenteel	1,3	1,3	1,3	1,3
Totaal	9,44	9,44	9,44	9,44

Datum	19 maart 2025
Titel	Uitvoeringsplan ruimtelijke- en klimaatadaptatie

5 **Uitvoeringsplan 2025-2028 en activiteiten**

De concrete activiteiten zijn opgenomen in een dynamisch en niet uitputtend overzicht. Dat betekent dat de lijst steeds wordt bijgewerkt en niet alle reguliere activiteiten toont. Er wordt nu vooral gekeken naar 2025 en 2026, terwijl 2027 en 2028 beperkt zijn ingevuld.

In het overzicht wordt onderscheid gemaakt naar de vijf lijnen (2.2) waarop wordt ingezet vanuit ruimtelijke- en klimaatadaptatie organisatie breed. Er zijn reguliere werkzaamheden opgenomen die bijdragen aan ruimtelijke- en klimaatadaptatie. Daarnaast is ook ruimte voor ad hoc werkzaamheden opgenomen en de activiteiten per lijn. De lijn activiteiten die bijdragen zijn verdeeld naar de beleidscyclus: onderzoek/strategie/beleid, vervolgens op basis van het beleid de advisering in projecten en de uitvoering. Communicatie is als aparte categorie toegevoegd. Op deze manier is beter te zien waar activiteiten zich in de beleidscyclus bevinden.